

Hannu Rintamäki & Pete Vesterlund

**Isä 0-1- vuotiaan lapsen turvallisuuden takaajana - Video
lastenneuvolaan vastasyntyneiden lasten isille**

Opinnäytetyö

Kevät 2013

Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Hoitotyön koulutusohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Koulutusohjelma: Hoitotyön koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Hoitotyön suuntautumisvaihtoehto

Tekijät: Rintamäki Hannu, Vesterlund Pete

Työn nimi: Isä 0-1-vuotiaan lapsen turvallisuuden takaajana – Video lastenneuvolaan vastasyntyneiden lasten isille

Ohjaajat: lehtori Mesiäislehto-Soukka Helinä TtT, lehtori Else Vierre TtM.

Vuosi: 2013

Sivumäärä: 31

Liitteiden lukumäärä: 2

Opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa video aiheesta, isä 0-1-vuotiaan lapsen turvallisuuden takaajana. Tässä opinnäytetyössä lapsella tarkoitetaan vauvaa syntymästä yksivuotiaaksi. Video tuotetaan lastenneuvolan käyttöön helpottamaan ohjausta ja opetusta isille suunnatussa neuvolatoiminnassa. Isiin suunnatun videon valmistamista opinnäytetyönä perustellaan sillä, että tästä aiheesta on olemassa vain vähän ohjausmateriaalia.

Opinnäytetyön tavoitteena on konkreettisen tiedon antaminen vauvaikäisen lapsen isille. Suomalaiset isät ovat olleet mukana äitiysneuvolassa, synnytyksessä ja lasten neuvolakäynneillä jo pitkään. Vuosikymmeniä sitten isä ei useinkaan osallistunut näihin tapahtumiin, mutta nykyään suurin osa isistä osallistuu neuvolakäynteihin, synnytykseen ja lapsen hoitoon aktiivisesti.

Varhaisen vuorovaikutuksen onnistuminen sekä vastasyntyneen lapsen ja vanhemman välinen suhde luo perustan ihmissuhteiden ja minäkuvan kehittymiselle. Isällä on suuri merkitys lapsen kokonaisvaltaiselle kehitykselle ja sosialisatioprosessille.

Videolla esitetään tilanteita, joissa havainnollistetaan isän osallistumista lapsenhoitoon, vuorovaikutukseen ja turvallisuuden takaamiseen. Videolla esitetyt kohdat koskevat aivan jokapäiväisiä toimintoja, joihin isä osallistuu lapsensa kanssa. Isille kohdistuva ohjaustoiminta tapahtuu hoitotyön näkökulmasta. Potilaan näkökulmaa tässä työssä edustavat isät, jotka videon kautta saavat tietoa lasten hoitamisesta ja lapsen turvallisuuden takaamisesta.

Tutkimuskysymys: Millaista tietoa isät tarvitsevat voidakseen taata lapsensa turvallisuuden?

Avainsanat: isyys, lapsi, turvallisuus, varhainen vuorovaikutus

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Degree programme in Nursing

Specialisation: Nursing

Authors: Rintamäki Hannu and Vesterlund Pete

Title of thesis: Fathers guaranteeing safety to a 0-1-year-old child – An Educational Video for Child Health Centres for Fathers of New-Born Babies

Supervisors: Lecturer Mesiäislehto-Soukka Helinä Dr. of Health Care, Msc (Edu.) Master of Social Sciences, Lecturer Vierre Else MNSc.

Year: 2013

Number of pages: 31 Number of appendices: 2

The title of this thesis is Fathers Guaranteeing Safety to 0-1- year-old Child. The purpose of this thesis was making a video about this title. In this thesis the child is a 0-1-year-old baby. The video is made for child health centres to provide information to fathers of new-born babies. The reason for making such a video for fathers is that fathers do not have enough educational material about child care.

In Finland, fathers have been involved in maternity clinics, birth and child care centres with their wives for a long time. Some decades ago, fathers were not involved in those events.

Succeeding early interaction and relationship between a new-born baby and parents creates a base for developing relationships and self-image. Fathers have significant influences on children's comprehensive development and socialization process.

We introduce the following titles in the video: Fathers getting involved in child care, interaction and guaranteeing safety for babies. Father and child are dealing with these events every day in their lives.

The research questions: What kind of information do fathers need to provide their children's safety?

Keywords: Fatherhood, Child, Safety, Early Interaction.

SISÄLLYS

OPINNÄYTETYÖN TIIVISTELMÄ.....	2
THESIS ABSTRACT.....	3
KESKEISET KÄSITTEET.....	5
1 JOHDANTO.....	6
2 NEUVOLAN MERKITYS LAPSEN TURVALLISUUDELLE.....	7
3 ISÄN JA VASTASYNTYNEEN YHTEISET HETKET.....	8
3.1 Odotusajan ja synnytykseen osallistumisen merkitys isälle	8
3.2 Isän merkitys lapselle	9
4 VASTASYNTYNEEN KEHITYS JA KIINTYMYSSUHTEEN SYNTYMINEN	12
4.1 Isän ja lapsen varhainen suhde.....	12
4.1.1 0-1 -vuotiaan lapsen kehitys	13
4.1.2 Fyysinen kehitys	13
4.1.3 Sosiaalinen kehitys	15
4.1.4 Psyykkinen kehitys	15
4.2 Isän ja lapsen välinen kiintymyssuhde	16
5 IMEVÄISIKÄISEN LAPSEN TARPEET JA TURVALLISUUS	18
5.1 Vastasyntyneen vauvan hoito.....	18
5.2 Vauvan ravitsemus	18
5.3 Lapsen itkuun vastaaminen.....	19
5.4 Lapsen puhtaudesta huolehtiminen	19
5.5 Vauvan uni ja lepo	20
5.6 Lapsen perusturvallisuus	20
5.7 Fyysisen ympäristön turvallisuus	21
5.8 Varhainen vuorovaikutus	23
6 VIDEON KÄYTTÖ OHJAUSMENETELMÄNÄ.....	26
7 VIDEON TOTEUTUS.....	27
8 POHDINTA.....	28
8.1 Johtopäätökset	28
8.2 Työn eettisyys ja luotettavuus	29
LÄHTEET.....	30
LIITTEET.....	32

KESKEISET KÄSITTEET

Empatia	Kyky asettaa itsensä jonkin toisen henkilön asemaan ja ymmärtää toisen tunteita.
Humaani	Ihmisen järjen, vapauden ja henkisen kehittymisen korostaminen.
Inhimillisuus	Lempeys, sympatia, hyväntahtoisuus ja hellyys.
Kognitiiviset taidot	Kognitiiviset taidot käsittävät tiedon vastaanottamista, hankkimista, muokkaamista ja muistamista, sekä tiedon hyödyntämistä toiminnoissa ja ongelmanratkaisutilanteissa.
Moraali	Käsitys siitä, mikä on oikein ja mikä on väärin.
Moron heijaste	Ilmenee lapsen pään heilahtaessa taaksepäin, jolloin aluksi yläraajat lennähtävät sivuille, jonka jälkeen yläraajat koukistuvat nopeasti ja kädet menevät nyrkkiin.
Passiivinen tupakointi	Ei-tupakoivan henkilön altistuminen tupakansavulle.
Stereotypia	Yksinkertaistettu kaavamainen mielikuva jostain ihmisestä, kansasta, kulttuurista, instituutiosta tai tapahtumasta.
Temperamentti	Yksilöllinen reagoimis- ja käyttäytymismalli eri asioihin.
Turvallisuus	Riskien poissaoloa ja vaaratilanteiden ennaltaehkäisyä.
Verbaalinen	Sanallinen, kirjoitettuun tai puhuttuun sanoihin liittyvä käsite.

1 JOHDANTO

Isien rooli lasten kasvatuksessa ja hoidossa koki suuren mullistuksen, kun perherakenteet muuttuivat Suomessa teollistuvan yhteiskunnan myötä, jolloin naisten koulutus- ja työmahdollisuudet paranivat (Mesiäislehto-Soukka, [viitattu 25.4.2013]). Lainsäädäntöuudistuksen perusteella 1970-luvulla toteutui isille mahdollisuus lapsen syntymän yhteydessä pidettävään isyyslomaan ja seuraavan vuosikymmenen puolivälissä puoliset pystyivät jakamaan vanhenpainvapaansa oman harkintansa mukaan. 1980-luvulla isät hoivaamassa lapsia ei ollut enää kuvitelmaa, vaan normaalia arkipäivää. Mannerheimin lastensuojeluliiton ja Väestöliiton työn pohjalta perustettiin kampanja, jonka teemana oli isyys. Se oli yritys vastata naisen roolia koskevaan keskusteluun ja miehiä kannustettiin lasten kasvatukseen, kotitöihin ja vastuun jakamiseen perheestä. Vuonna 1985 äitiysraha muutettiin äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaksi, eli näin myös isille tuli mahdolliseksi jäädä hoitamaan lasta kotiin äitiysvapaan jälkeen. Nykypäivänä lähes kaikki uudet isät osallistuvat aktiivisesti neuvolakäynteihin ja synnytykseen. (Aalto & Kolehmainen 2004, 33-46.)

Lapsen syntymään liittyvä elämänmuutos on suuri, eikä se ole helppo asia miehille. Miehet osallistuvat äitiysneuvolakäynteihin, mutta eivät koe saavansa sieltä riittävästi suoraan isille suunnattua tietoa ja neuvontaa, vaan kokevat, että tieto kulkee terveydenhoitajalta suullisesti isälle epäsuorasti äidin kautta. Perhe- ja synnytysvalmennuksesta isit odottavat eniten tietoa synnytyspeloista sekä synnytyksessä äidin tukena olemisesta, mutta isit kokevat silti saavansa näistä asioista liian vähän ohjausta. (Mesiäislehto-Soukka, [viitattu 25.4.2013].)

Opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa ohjausvideo, jonka tavoite on antaa konkreettista tietoa 0-1-vuotiaan lapsen turvallisuudesta, isän ja lapsen välisestä suhteesta ja sen merkityksestä sekä lastenhoidosta. Tavoitteena on myös kannustaa lasten isiä osallistumaan aktiivisesti lapsen elämään ja hoitamiseen. Videon avulla on tarkoitus havainnollistaa jokapäiväisiä asioita koskien lapsen perusturvallisuutta, lapsen ravitsemusta, unta ja lepoa, puhtaudesta huolehtimisesta ja varhaisista vuorovaikutusta isän näkökulmasta turvallisuuden takaajana. Työn teoriaosuus tehdään kirjallisuuskatsauksena ja sen pohjalta tehdään opetusvideo. Video tuotetaan Alajärvelle lastenneuvolan käyttöön ohjausmateriaaliksi.

2 NEUVOLAN MERKITYS LAPSEN TURVALLISUUDELLE

Neuvolatoiminnan tavoitteena on edistää lasten fyysistä ja psyykkistä terveyttä sekä perheiden hyvinvointia. Neuvolan hyvät mahdollisuudet perheiden tukemiseen sekä erilaisiin ongelmatilanteisiin puuttumiseen on perheiden useiden tapamiskertojen ansiota. Neuvolalla on hyvä mahdollisuus toteuttaa turvallisuuskasvatusta vanhemmille, koska vastasyntyneiden ja pienten lasten vanhemmat ovat tällöin vastaanottavaisimmillaan. Nykypäivänä isien huomioiminen neuvolassa on nostettu hyvin tärkeäksi asiaksi vaikuttaen suoraan perheen kokonaisvaltaiseen turvallisuuteen. (Markkula & Öörni 2009, 72-73.)

Lapsen turvallisuuden miettiminen alkaa jo raskausaikana. Turvallisuusteema saa alkunsa siitä, kun lastenneuvolan terveydenhoitaja pyrkii järjestämään kotikäyntinä raskaudenaikaisen vanhemman ja syntyvän lapsen vuorovaikutusta tukevan haastattelun. Olisi toivottavaa, että kumpikin vanhempi olisi läsnä tässä keskusteluhetkessä. Keskustelun kautta terveydenhoitaja tutustuu jo odotusaikana tuleviin vanhempiin, jotta yhteistyö lastenneuvolan kanssa lähtisi käyntiin mahdollisimman sujuvasti. Haastattelun tarkoituksena on kartoittaa ja edistää lapsen ja vanhemman välisen varhaisen vuorovaikutuksen onnistumista ja sujuvuutta. (Hastrup 2013.) Pääteemoja haastattelussa ovat raskauteen liittyvät tunteet, perheen tukiverkon ja voimavarojen kartoittaminen, synnytykseen liittyvät ajatukset, perheen taloudellinen tilanne, mielikuvat tulevasta vauvasta sekä vauvanhoitoon liittyvät asiat. Tärkeänä turvallisuuteen liittyvänä aihekokonaisuutena käsitellään mahdolliset pelot, perheenjäsenten väliset ristiriidat sekä perheen sosiaaliset ja taloudelliset hankaluudet. Haastattelussa on oma osansa, joka käsittelee isän ajatuksia ja minäkuvaa sekä parisuhdetta käsitteleviä asioita. (Hastrup & Puura, [Viitattu 21.4.2013].)

3 ISÄN JA VASTASYNTYNEEN YHTEISET HETKET

3.1 Odotusajan ja synnytykseen osallistumisen merkitys isälle

Jokainen isä kokee puolison alkaneen raskauden hieman eri tavalla. Jotkut isät ovat heti innoissaan, kun toiset taas miettivät, miten tästä selvitään. Miehet käsittelevät ajatusta isäksi tulemisesta hitaammalla aikataululla, kuin naiset äidiksi tulemista. Huolimatta siitä, että isä näyttäisi ulkopuolisen silmissä kasvavan isyyteen hitaasti, saattaa hän sisimmässään käsitellä ajatusta paljonkin. Tulevan isän mielessä liikkuu ajatuksia siitä, millaisia muutoksia tuleva lapsi tuo heidän elämää ja mitä se tarkoittaa käytännössä. Isäksi tuleminen ja lapsen saaminen asettavat miehelle haasteita omalle psyykkiselle kasvulle. Terveystieteiden tutkimuksissa ei kiinnitetä riittävästi huomiota siihen, että isäkin voi kokea masennusoireita ja epätoivoa odotusaikana, joten nämä asiat jäävät siksi usein huomaamatta. Miehet eivät itsekään tunnista oireitaan, eivätkä tiedä kenelle puhua näistä asioista. Menetelmiä isyyden tukemiseen on kehitelty vielä varsin vähän verrattuna äitien tukemiseen. (Vilén ym. 2008, 100.)

Odotusaikana isä voi tukea äidin odotusta esimerkiksi osallistumalla kotitöihin, jotta äiti ei rasittuisi liikaa. Koska lapsi kykenee kiintymään sekä äitiin että isään, on hyvä, että vanhemmat jakavat vanhempana olemisen. Jotta isät kykenisivät tietämään odotusajasta, synnytyksestä, synnytykseen liittyvistä toimenpiteistä ja puolison kehonhallinnasta, isien olisi hyvä mennä puolisonsa kanssa mukaan neuvolaan ja perhevalmennukseen. Synnytyksessä isän rooli on tuoda turvallisuuden ja läheisyyden tunnetta äidille, mikä parantaa myös kummankin mielialaa. Tämän kautta myös yhteenkuuluvuuden tunne lisäntyy. Kun isä on ollut synnytyksessä mukana, lapsi tuntuu paljon läheisemmältä ja omalta. Miehet kuvaavat lapsen syntymähetkeä yhdeksi elämänsä hienoimmaksi hetkeksi. (Hakulinen-Viitanen ym. 2012, 25-35.)

Äidit odottavat entistä enemmän miestensä osallistuvan perhevalmennukseen, synnytykseen sekä lastenhoitoon ja saavansa näissä asioissa sosiaalista tukea miehiltään. Isät ovat tästä asiasta huolimatta kokeneet itsensä sivustakatsojiksi äitiysneuvolassa ja heidän ajatusmaailmansa ei aina kohtaa naisten tapaa keskustella asioista. Isät haluaisivat neuvolasta enemmän opetusta ja kirjallista materiaalia vauvan hoitoon liittyen. (Mesiäislehto-Soukka 2005, 27-28.)

3.2 Isän merkitys lapselle

Lapsen syntymä on suuri asia ja se vaikuttaa kaikkien perheenjäsenten elämään. Koska isä ei voi tulla raskaaksi, hänen on kasvettava isyyteen eläytymällä puolison tunteisiin ja tuntemuksiin, koetella vauvan liikkeitä sekä olla äidin tukena (Hakulinen-Viitanen ym. 2012, 20). Synnytyksen jälkeen isällä on mahdollisuus hoitaa ja kylvettää lastaan ensimmäisenä. Sairaalassa vanhempien on mahdollisuus saada perhehuone, jossa isä ja äiti sekä vastasyntynyt lapsi saavat jakaa ensimmäisiä päiviään yhdessä ja tutustua toisiinsa. Isä saa tarvittaessa tukea ja ohjausta kättilöiltä lapsen hoitoon liittyvissä asioissa. Isä voi tukea äidin imetystä olemalla rauhallinen, hellimällä äitiä ja vauvaa, vaihtamalla vaippoja ja usealla muulla tavalla, jotka rentouttavat äitiä ja antavat uskoa imetykseen. Mitä enemmän isä tietää imetyksestä, vaikuttaa se suoraan siihen, kuinka myönteisesti hän imetykseen suhtautuu. Isän asenne imetystä kohtaan tukee äitiä imetyksen aloittamisessa ja sen jatkamisessa. Isä voi oppia kaikkea vauvanhoitoon liittyviä asioita aivan yhtä hyvin kuin äitikin, imetystä lukuunottamatta. Kumpikin vanhempi hoitaa lastaan omalla ainutlaatuisella tavallaan, eikä äidin tarvitse olla opettaja lapsen ja isän välissä. Isän rooli on tärkeä äidin kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin takaajana (Hakulinen-Viitanen ym. 2012, 44-60).

Isällä on suuri merkitys lapsen sosiaalisaatioprosessissa, joka tarkoittaa sukupolvien välistä vuorovaikutusta, jonka ansiosta uusi sukupolvi tulee osalliseksi suurta yhteisöä. Perheen kautta sukupolvelta toiselle siirtyvät esimerkiksi lakien noudattaminen, arvot sekä muut säännöt. Perheen arvot ovat kokonaisuus käsityksistä, asenteista sekä uskomuksista, joiden mukaan perheen normit ja säännöt kehittyvät. (Mesiäislehto-Soukka 2005, 20.)

Lapset, joilla on isä joka osallistuu lastenhoitoon, omaavat paremmat kognitiiviset taidot, ovat empaattisempia, heillä on vähemmän sukupuoliin liittyviä stereotyyppioita ja heillä on enemmän itsesäätelyn taitoja. Isät vaikuttavat lapseen sekä suoralla että epäsuoralla tavalla. Näiden tapojen ymmärtäminen on avain isyyden kokonaisvaltaiseen omaksumiseen. Isät vaikuttavat lapseen suorasti käyttäytymisen, asenteiden, kosketuksen, välittämisen ja huolenpidon kautta. Suorat käyttäytymistavat ovat avainasemassa silloin, kun äidin ja isän vuorovaikutustaidot eroavat suuresti toisistaan. Epäsuora vaikutustapa käsittää perheen taloudellisen tuen takaamisen. Merkittävä epäsuora vaikutustapa on äidin henkisen tuen takaaminen. Äidin ja isän hyvinvointi vaikuttaa suorasti lapsen hoitoon ja hyvinvointiin. (Lamb 2010, 7-8.)

On todettu, että niillä lapsilla, joilla isä ei ole ollut läsnä kasvatuksessa ja heidän lapsuudessaan, on havaittu nuorisoriikollisuuden ilmenemisen lisääntymistä isän auktoriteetin puuttuessa. Isäsuhteen puuttuminen tyttöjen keskuudessa altistaa heidät anorexia nervosa -oireyhtymään sairastumiselle. Hyvä isäsuhde vaikuttaa myönteisesti lapsen useaan elämän osa-alueeseen, kuten esimerkiksi koulu-menestykseen. (Mesiäislehto-Soukka 2005, 19.)

Jouko Huttunen (2011, 58) on määritellyt isyyttä biologiseksi, juridiseksi, sosiaalseksi ja psykologiseksi isyydeksi. Kaikista tutuin käsite on biologinen isyys, joka tarkoittaa miehen ja lapsen välistä biologista ja perinnöllistä suhdetta. Biologinen isä on lapsessa läsnä koko hänen loppuelämänsä ajan. Biologinen isyys on ollut valta-asemassa historiasta lähtien, sillä verisiteet sukujen välissä ja perheiden hallitsemassa yhteiskunnassa ovat olleet arvostettuja kautta aikojen.

Juridinen eli laillinen isyys käsittää yhteiskunnan isälle lapseen nähden antamia oikeuksia ja velvollisuuksia, jotka isä saa avioliiton, isyyden tunnustamisen tai adoption kautta. Nämä asiat huomioiden isästä tulee huoltajuus- ja elatusvelvollinen. Lain edessä isällä on myös oikeudet tavata lasta ja hän myös kykenee vaikuttamaan lapsen asumiskysymyksiin. (Huttunen 2011, 60-61.)

Sosiaalinen isyys käsittää lapsen kanssa tehtäviä arkipäiväisiä asioita, joita ovat esimerkiksi yhdessä asumista, hoivaa, huolenpitoa, ajanviettoa ja arjen jakamista lapsen kanssa. Kun isä esiintyy sosiaalisissa tilanteissa lapsen kanssa, isä saa muiden hyväksynnän ja ulkopuoliset tottavat pitämään miestä lapsen isänä. Nykypäivän perhemuodoissa, esimerkiksi sijaisperheissä, sosiaalisen isän käsit-

teen tunteminen on tarpeen, sillä useat isät ovat nykyään vain sosiaalisia isiä. (Huttunen 2011, 63.)

Psykologinen isyys käsittää tunteita ja kiintymystä lasta kohtaan. Se määräytyy ensisijaisesti lapsen kautta, eli ketä lapsi pitää omana isänään, keneen hän voi luottaa ja kuka voi vaikuttaa hänen kasvatuksellisiin asioihinsa. Tämä tarkoittaa miehen kannalta tunnepohjaista halua hoivata, suojella ja auttaa lasta sekä läsnäoloa ja ajan viettämistä yhdessä lapsen kanssa. (Huttunen 2011, 64-64.)

4 VASTASYNTYNEEN KEHITYS JA KIINTYMYSSUHTEEN SYNTYMINEN

Vauvan syntymä on vanhemmille yksi elämän ainutlaatuisimmista kohokohdista, jossa useiden kuukausien odotus ja jännitys huipentuu siihen, että tämä uusi ihminen syntyy maailmaan. Vastasyntynyt vauva tuo perheeseen suuren muutoksen. Uusi elämä ja erilaiset järjestelyt vaativat keskustelua ja sopeutumista. Rakkaus omaa lasta kohtaan syvenee ajan kuluessa. Vauvan voi ottaa mukaan moneen paikkaan, mutta normaaliin päivittäiseen elämäntapaan täytyy mukauttaa lapsen unirytmii, ruokailut ja kaikki muu hoito, sillä vauvan kanssa eletään vauvan ehdoilla. Vauva saattaa toimia hyvin eri lailla kuin vanhemmat ovat odottaneet. Vauvan hoitaminen voi olla ajoittain uuvuttavaa, jos vauva on itkuinen ja temperamentiltaan vaativa, mutta näistä asioista huolimatta vauvan hoito on kuitenkin palkitsevaa. Tärkeää vauvanhoidossa on olla rauhallinen ja kärsivällinen. (Hakulinen-Viitanen ym. 2012, 44.)

4.1 Isän ja lapsen varhainen suhde

Isällä on olemassa perheen sisällä useita merkittäviä rooleja; kumppani, huolehtija, suojelija, aviopuoliso, moraalinen ohjaaja, opettaja ja perheen elättäjä. Näiden roolien tärkeys näkyy myös historiallisissa aikakausissa ja kulttuurisissa ryhmissä. (Lamb 2010, 3.) Uudet isät käyttäytyvät aivan samalla tavalla kuin äidit tutustuessaan lapseensa ja ovat heti merkittävä voimavara lämmön ja turvallisuuden tuojana heidän lapsilleen. Uusien isien hoivaamisvietti voi heijastua siitä, että isillä ja äideillä on havaittu samankaltaisia muutoksia hormonitasapainossa heidän hoitaessaan lapsia. (Lamb 2010, 96.)

Isän tulisi luoda olosuhteet, joissa lapsi voi ilmaista itseään myös vihamielisillä tunteilla. Lapsen ei tulisi pelätä sitä, että itse isä olisi suunniltaan raivosta, tai että isä ahdistuu ja muuttuu avuttomaksi kohdatessaan lapsen tunnepurkauksen. Vihainen isä on lapselle pelottava, kun taas avuton isä viestii lapselle, että lapsen viha on vaarallista. Riittävän tyynenä ja lujana pysyvä isä on suoja ja turva elämän kauhuja ja vaaroja vastaan. Tärkeitä asioita on vanhemman läheisyys ja hänen

osoittamansa kiinnostus lasta ja hänen hyvinvointiaan kohtaan. Isän miehisyyden merkitys on tutkimuksen mukaan vähäinen. (Sinkkonen & Kalland 2011, 115-120.)

4.1.1 0-1 -vuotiaan lapsen kehitys

Lapsen ensimmäistä elinvuotta kutsutaan imeväisiäksi ja tällöin lapsen kehitys ja kasvu on nopeampaa kuin koskaan myöhemmin elämän aikana. Ensimmäinen elinvuosi on lapsen kehityksen kannalta erityisen tärkeässä osassa, koska silloin muodostuu lapsen perusturvallisuus vanhempiin ja lapsi alkaa hahmottaa omaa kehonkuvansa sekä ympäröivää maailmaa. Fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen kehitys vaikuttavat oleellisesti toisiinsa. (Ivanoff ym. 2006, 44). Lapset kehittyvät omaa tahtiaan ja yksilölliset erot kehityksessä lasten välillä voivat olla suuria. Oman lapsen vertaaminen muihin lapsiin on usein merkityksetöntä. Vertailun sijasta kannattaa huomiota mieluummin kohdistaa siihen, että lapsen kehitys etenee, eivätkä jo opitut asiat unohtuisi pitkäksi aikaa. Vanhempien tulisi iloita lapsensa uusista taidoista ja mielenkiinnon kohteista, sillä se on tärkeää lapsen kehityksen kannalta. Lattialla puuhailu lasten kanssa on kehityksen kannalta parempaa kuin lapsen istuttaminen sätterissä. Leikit, joissa lapsi saa tarttua häntä kiinnostaviin asioihin, ovat vuoropuhelua lapsen kanssa. Vanhempien on syytä muistaa, että liiallinen kunnianhimo lapsen kehityksen nopeuttamisessa voi olla myös vahingollista. (Hakulinen-Viitanen ym. 2012, 70.)

4.1.2 Fyysinen kehitys

Vastasyntyneen lapsen eri aistinelimet ovat kehittyneet jo varsin hyvin, joten lapsi kykenee aistimaan heti syntymän jälkeen omaa ympäristöään ihon, suun ja vähitellen myös käsiensä avulla. Kuulon kehitys etenee siten, että ensimmäisinä elinviikkoinaan vastasyntynyt kykenee reagoimaan 105 dB:ä voimakkaampiin ääniin ja parin viikon jälkeen läheltä tulevaan 45 dB:n ääneen. Lapsi kykenee erottamaan oman äitinsä äänen muiden äänien joukosta kuuden viikon ikäisenä. Lapsen kuuloaisti kehittyy tehokkaasti, mikäli elinympäristö sisältää mieluisia ja rauhallisia ääniä, kuten jutustelua ja levollista musiikkia. Tämänkaltainen elinympäristö on kuuloaistin kehityksen kannalta parempi kuin täysin hiljainen ympäristö (Ivanoff ym. 2006, 42). Vastasyntyneen silmän liikkeet kehittyvät yhtäai-

kaisesti pään liikkeiden kanssa, ja vastasyntynyt kykenee kohdistamaan katseensa kasvoihin ja valoon sekä seuraamaan vaakasuorassa liikkuvaa kohdetta. Nopeat silmän liikkeet, näön tarkkuus sekä kontrastiherkkyys ovat vastasyntyneellä vielä heikkoja. Silmiä suojaavat pupilli- ja räpytysrefleksit ovat kehittyneet. Näköaistimukset ovat isoaivojen näköaivokuoren kehittymisen kannalta tärkeitä, mutta näköärsykykeitä ei saa olla yhtäaikaisesti monta, sillä lapsi ei vielä kykene hahmottamaan niitä kaikkia, koska näköaistimukset ympäristöstä ovat vielä puutteellisia. Hajuaisti toimii välittömästi syntymän jälkeen ja vuorokauden ikäinen lapsi erottaa jo äidin tuoksun vieraasta. Vastasyntynyt kykenee maistamaan makean, suolaisen, happaman ja karvaan maun. (Ivanoff ym. 2006, 43.)

Vastasyntyneen lapsen liikkeet ovat automaattisia eli reflektorisia, koska tämän ikäisen lapsen aivokuori ei vielä kykene kontrolloimaan aivojen toimintoja. Refleksien toimintaa säätelevät aivorunko ja selkäydin. Lapsen primitiiviheijasteista eli ensimmäisenä kehittyvistä reflekseistä tärkeimpiä ovat etsimis-, imemis- ja nielemisheijasteet sekä Moron heijaste. Selkäytimen tilannetta kuvaavia heijasteita ovat tarttumisheijasteet, seisomis- ja tukemisheijasteet sekä kävelyheijaste. Vastasyntyneellä lapsella ei ole tasapainonsäilytys- eikä suojaheijasteita, joten hänellä on olemassa riski pudota vuoteelta tai hoitopöydältä. Epätasapainoon lapsi reagoi Moron heijasteen avulla. (Ivanoff ym. 2006, 42.) Suojeluheijasteet ovat lapsen kehittyneimpiä refleksejä, ja ensimmäinen suojeluheijaste eteen tulee esiin noin puolen vuoden iässä. Suojeluheijaste sivulle tulee esiin noin yhdeksän kuukauden iässä ja suojeluheijaste taakse noin vuoden ikäisenä. Vastasyntyneen kallon saumat eivät ole vielä luutuneet, vaan kallon saumat ovat avoimet ja niitä kutsutaan aukileiksi. Vauvan päältaelta löytyy kaksi aukiletta, joita ovat etu- ja taka-aukile. Aukileiden merkitys on tärkeä, sillä pääkallon luut antavat myöden aivojen nopealle kasvulle. Aukileet sulkeutuvat toisen elinvuoden puoliväliin mennessä. Aukileita ei tarvitse erityisesti varoa lasta käsiteltäessä. (Ivanoff ym. 2006, 45-46.)

4.1.3 Sosiaalinen kehitys

Lapsen sosiaaliseen kehitykseen vaikuttavia merkittäviä tekijöitä ovat perhe, kulttuuri ja yhteiskunta. Lapsen ensimmäisen luottamussuhteen syntymisellä on hyvin merkittävä rooli myöhempien ihmissuhteiden syntymiselle. Kun lapsi kokee saavansa rakkautta ja huolenpitoa vanhemmiltaan, antaa tämä hänelle valmiuksia oppia kuuntelemaan ja välittämään toisista ihmisistä. Lapsen itsetunnon kehitykselle on tärkeää, että lapsi kokee voivansa vaikuttaa ja että hänen mielipiteillään on merkitystä. Säännöt ja johdonmukaisuus päivärytmissä lisäävät lapsen turvallisuuden tunnetta. Lapsi hymyilee tutuille ihmisille noin kolmen kuukauden ikäisenä. Tässä iässä lapsi erottaa äidin ja isän muista ihmisistä sekä osaa tunnistaa uuden ympäristön. Lapsi koskettelee lähellä olevaa toista samanikäistä lasta, ja viiteen kuukauteen mennessä lapset ääntelevät ja hymyilevät toisilleen. Viiden kuukauden ikäisenä lapsi nauraa omalle peilikuvalleen sekä osaa itkeä pettymyksien ja mielipahan johdosta. Kuuden kuukauden ikäinen lapsi alkaa jo vierastaa ja pelätä eroa omasta äidistä. Vuoden ikäinen lapsi kykenee jo jossain määrin empaattisuuteen. (Ivanoff ym. 2006, 50.)

4.1.4 Psyykinen kehitys

0-2 kuukauden ikäinen vauva aistii kokonaisvaltaisesti. Vauvan elämää jäsentää toistuviin tapahtumiin tottuminen. Tunteista kiinnostuminen, mielihyvä ja mielihaha ovat erotettavissa ilmeistä. Vauvan kokemuksiin liittyy aina joko kielteinen tai myönteinen tunnereaktio. Vauva pystyy aloittamaan ja ylläpitämään vuorovaikutusta äänen, katseen ja liikkeen avulla. Erilaiset kokemukset tallentuvat ei-kielelliseen muistiin eli implisiittiseen muistiin, josta ne eivät ole tietoisesti palautettavissa, mutta ne muokkaavat kokemuksiin liittyviä tunnereaktioita tiedostamatta. Vauvan ollessa 2-7 kuukauden ikäinen hän osaa ennakoida tottumisen ja ehdollistumisen kautta tuttujen tapahtumien kulkua syntyneiden tapahtumamallien avulla. Esimerkiksi imetyksen alussa vauva lopettaa nälkäitkun hetkeä ennen kuin hän saa nänнин suuhunsa. Tässä ikävaiheessa vauvan kyvyt ja kiinnostus sosiaaliseen kanssakäymiseen lisääntyvät. Katsekontakti, hymy ja ääntely tulevat esille viimeistään kolmen kuukauden iässä. Tunne-elämä kehittyy seuraavasti; mielihyvä jäsentyy iloksi ja tyytyväisyydeksi sekä mielihaha suruksi, inhoksi ja kiukuksi. Vau-

van muistijäljet tallentuvat edelleen ei-kielelliseen muistiin. 7-12 kuukauden iässä lapsi oppii erottelemaan syyn seurauksesta ja erilaisten esineiden pysyvyyttä. Nyt hän ymmärtää, että toiset yksilöt voivat ymmärtää hänen tunteitaan, ajatuksiaan ja tekojaan. Tässä vaiheessa lapsi hakee aktiivisesti vuorovaikutukseen ja käyttää ilmeitä ja eleitä sekä ensimmäisiä sanojaan tarkoituksellisesti, jotta hän tulisi ymmärretyksi ja saisi haluamiaan asioita. Lapsi alkaa vierastaa ja tarkastella ympäristöään, ja hän käyttää hyväksi vanhempiensa reaktioita oudoissa tilanteissa ohjatakseen omaa toimintansa. (Puura, [viitattu 14.4.2013].)

4.2 Isän ja lapsen välinen kiintymyssuhde

Lasta hoitava vanhempi herättää lapsen mielenkiinnon vuorovaikutukseen. Vuorovaikutuksen avulla syntyy kiintymyssuhde vanhemman ja lapsen välille. Kiintymyssuhteessa lapsi löytää käsityksiä itsestään ja muista suhteessa itseensä sekä erilaisia ihmissuhteisiin liittyviä tunteita. Vauva alkaa siis tehdä omia päätelmiä siitä, millainen hän on ja mitä hän tuntee, sekä mitä muut ajattelevat hänestä. (Vilén ym. 2008, 87.)

Ajan määrä, jonka isä ja lapsi viettävät yhdessä, on paljon vähemmän merkityksellistä, kuin se, mitä he tekevät yhdessä tuona aikana. Merkityksellistä on myös se, miten läheiset ja muut ihmiset arvioivat tämän isä-lapsisuhteen. (Lamb 2010, 65.) Todennäköistä on se, että lapsen kiintymyssuhde muodostuu isään osaksi erilaiselle perustalle kuin äitiin kohdistuva suhde. Isän ja äidin kiintymyssuhteet omaan lapseensa heijastuvat erilaisista varhaisista sosiaalisista kokemuksista. Äiti lohduttaa ja rauhoittaa kiukkuilevaa lasta, mikä näkyy lapsen stressihormonipitoisuuksien pienenemisenä. Isä taas monesti auttaa lasta selviytymään jännittävässä ja haastavissa tilanteissa rohkaisemalla, neuvomalla ja antamalla kiitosta lapselleen. Tämä on kuitenkin yksilöllistä, sillä kaikki isät ja äidit omaavat erityyppisiä tapoja toimia oman lapsensa kanssa. (Sinkkonen & Kalland 2011, 120.)

Äidin ja isän tavat olla ja leikkiä lapsen kanssa ovat usein erilaisia. Vauvan ja äidin leikit ovat pehmeämpiä; äiti puhuu vauvalle useasti sirkuttavalla äänellä, kiinnittää vauvan huomion esimerkiksi johonkin esineeseen, nimeää tämän esineen ja sitten liikuttaa sitä. Isä on useimmiten vähemmän verbaalinen ja hänen leikkinsä on pompottelua ja hypittelyä. Monesti vauva suhtautuu isän kontaktin ottamiseen pelonsekaisen riemun vallassa ja ajattelee, että elämä on jännittävää isän kanssa. (Sinkkonen & Kalland 2011, 120-122.) Tutkijat ovat kertoneet, että uudenaikaisella isyydellä on humanisoiva vaikutus, mikä osaltaan pehmentää yhteiskuntaa. Kun isät ovat entistä inhimillisempiä, sen vaikutus heijastuu suoraan lapsiin. Varsinkin pojille tarjoutuu pehmeämpi malli miehille tyypilliselle kilpailulle. Työille tarjoutuu aiempaa empaattisempia ihmissuhteita. (Mesiäislehto-Soukka 2005, 26.)

5 IMEVÄISIKÄISEN LAPSEN TARPEET JA TURVALLISUUS

5.1 Vastasyntyneen vauvan hoito

Vastasyntynyt vauva on riippuvainen toisen ihmisen hoidosta. Vauvanhoito koostuu rutiineista ja tilanteista, jotka luovat lapselle turvaa, mutta sitovat paljon vanhempia. Vauvanhoito antaa vanhemmille paljon mielihyvää, ja vanhemmat löytävät itsestään uusia piirteitä, joiden olemassaolosta he eivät aikaisemmin tiedneetkään. Kun vanhempi tuntee itsensä tarpeelliseksi vauvaa hoitaessaan, alkaa hän nähdä elämänsä ja maailman aivan uudella tavalla. Vauvaa voi hoitaa sylissä, mutta kotona on hyvä olla jokin tasainen alusta, jolle vauvan voi tarvittaessa laskea esimerkiksi vaipan vaihtoa varten. Alustan on oltava sellainen, että vauva ei pääsisi putoamaan. Vauvan hoitopaikan lämpötilaksi sopii normaali huoneenlämpö, 20-22 astetta. (Hakulinen-Viitanen ym. 2012, 57.)

5.2 Vauvan ravitsemus

Äidinmaito on vauvan paras ja ensisijainen ravinnonlähde. Äidinmaito riittää tyydyttämään vauvan energiatarpeen täysin ensimmäisen kuuden kuukauden ajan ainoana ravintona. Isän rooli imetyksen tukemisessa on merkittävä, sillä puolison asenne vaikuttaa äidin päätökseen aloittaa ja jatkaa rintaruokintaa. (Hakulinen-Viitanen ym. 2012. 60.) Rintamaito sisältää vain vähän D-vitamiinia, joten lapsen D-vitamiinin saannista tulee huolehtia kahden viikon iästä kolmivuotiaaksi saakka luustonkehityksen turvaamiseksi. Rintamaitoa tulisi suosia äidinmaidonkorvikkeiden sijasta, sillä se suojaa lasta vatsa- ja ilmavaivoilta, infektioilta ja allergisilta reaktioilta sekä ehkäisee ylipainon kehittymistä. Ellei äidin imetys ole mahdollista syystä tai toisesta, voidaan lapselle antaa äidinmaidonkorviketta. Vauvaa tulee imettää tai syöttää aina, kun hänellä on nälkä, sillä vastasyntyneellä ei ole selvää ruokailurytmiä. Vauvan imetys- ja syöttöhetken tulisi olla rauhallinen ja turvallinen, ja lapsen ruokailuasennon tulee olla rento. Vuorovaikutus ruokailun aikana on tärkeää ja se lisää lapsen turvallisuuden ja mielihyvän tunnetta. 4-6 kuukauden iästä lähtien lasta voidaan aloittaa totuttaa lisäruokiin. Kymmenen kuukauden iässä lapselle aletaan antaa aamuin ja illoin velliä tai puuroa äidinmaidon rinnalla.

(Ivanoff ym. 2006, 38-39.) Vanhempien tulisi seurata lapsen ruokailua ja hienontaa ruoka turvalliseksi annoksiksi välttääkseen tukehtumisvaaran (Lindehag 2011, 30).

5.3 Lapsen itkuun vastaaminen

Itku on vauvan keino ilmaista itseään. Vauva voi ilmaista itkulla monia erilaisia asioita, kuten nälkää, märkää vaippaa, kipua tai muuta epämiellyttävää oloa. Vanhempi alkaa nopeasti tunnistaa oman lapsen itkun eri sävyjä ja eleitä sekä liikkeitä ennen itkuja. Itkevää lasta voidaan hoitaa läheisyydellä, kantamisella sylissä, vauvahieronnalla, kapaloimalla ja ärsykkeiden minimoimisella. Vauvan itkiessä on tärkeää pysyä rauhallisena. Vanhempien tulisi vuorotella vauvan hoidossa, jolloin toinen vanhemmista saa lepo hetken vauvan ollessa todella itkuinen. Vaikka vauva olisi erittäin itkuinen, ei vauvaan saa ikinä purkaa kiukkua. Hoitajan hermostuessa itkuun tulee hänen vetäytyä tilanteesta hetkeksi omaan rauhaan. Itkun hellitettyä on tärkeää, että hoitaja juttelee vauvan kanssa, jolloin vauva huomaa, että olet taas tuttu ja turvallinen, ja että hermostuminen oli väliaikaista. Vauvaa tai lasta ei tule koskaan ravistella tai käsitellä kovakouraisesti, sillä vauvan iso pää liikkuu edestakaisin suurella voimalla muuhun vartaloon nähden niskalihasten ollessa kehittymättömät. Tämä saattaa aiheuttaa pahimmillaan verenvuotoja aivoihin ja silmiin, mikä voi aiheuttaa hengenvaaran tai vakavia pitkäaikaissairauksia. Hoitajan tulee miettiä etukäteen mahdollisia toimintamalleja sellaisiin tilanteisiin, jolloin menettää malttinsa, jotta vauvan tai lapsen turvallisuus ei vaarannu. (Hakulinen-Viitanen ym. 2012, 59.)

5.4 Lapsen puhtaudesta huolehtiminen

Vauvan aineenvaihdunta on vilkasta ja näin ollen vauva erittää useasti virtsaa ja ulostetta. Vauvan vaippa tulee vaihtaa riittävän usein ja aina tarvittaessa. Vauvan intiimialueen ihon tulee pestä vesipesuin aina ulostamisen yhteydessä. Ihon ollessa kuiva tai punoittava tulee sitä rasvata perusvoiteella ja antaa vauvalle ilmakehää säännöllisin väliajoin. Vauva tulee kylvetä 2-5 päivän välein. Liian usein tapahtuva kylvetys saattaa kuivattaa vauvan ihoa. Ihon kuivumista voidaan ehkäistä lisäämällä kylpyveteen perusvoidetta tai kylpyöljyä sekä välttää saippuan käyttämistä. Rauhallisuus ja varmat otteet kylvetettäessä ovat tärkeitä. On myös

vältettävä äkkinäisiä liikkeitä, joita vauva saattaa pelästyä. Kylpyveden joutumista vauvan suuhun on varottava. Kylvettäjän on huolehdittava, että hän ottaa käsistään pois sormukset ja kellon, sillä ne saattavat raapia vauvan ihoa. Oikeanlaiset kylvetysotteet tulee hallita, jotta vauva kokee olonsa mahdollisimman turvallisiksi. Alle puolivuotiaan vauvan keho ei kykene säätelemään lämpöään hikoilemalla, joten vauvaa ei tule viedä saunaan. Alle vuoden ikäisen lapsen saunoessa tulee olla tarkkana ja viilentää lapsen päätä vedellä valelemalla. (Hakulinen-Viitanen ym. 2012, 66-67.)

5.5 Vauvan uni ja lepo

Vastasyntynyt vauva nukkuu paljon, mutta iän myötä unentarve vähenee. Vastasyntyneen vauvan turvallisin nukkumisasento on selällään tai kyljellään, jotta lapsen hengitys olisi turvattu. Vauvan nukkumista selällään suositellaan siihen saakka, kunnes lapsi hallitsee kääntymisen. Nukahtamista helpottavat monet erilaiset seikat, kuten sylissä pitäminen, heijaaminen tai hyräily sekä laulaminen. Unilelu- tai riepu tuo turvaa lapselle ja on hyvänä apuna nukahtamistilanteessa sekä nukkuessa. Lastenvaunut ovat nykypäivän keuhon korvike ja niitä keinuttamalla vauva nukahtaa helposti. Vauvan nukkuessa ulkona lastenvaunuissa tulee huolehtia, että vaunut eivät pääse kaatumaan, hyönteiset tai eläimet eivät pääse vaunuihin eikä vaunujen sisälämpötila kohoja kesällä liian korkeaksi. Talvella lapsen nukkuessa vaunuissa tulee varmistaa, että lapsen vaatetus on riittävä. (Hakulinen-Viitanen ym. 2012, 69.)

5.6 Lapsen perusturvallisuus

Vanhempien läsnäolo ja lapsesta huolehtiminen ovat lapsen perusturvallisuuden lähtökohta. Perusturvallisuus muodostuu kolmen ensimmäisen elinvuoden aikana ja se vaikuttaa elämän myöhempien vaiheen ihmissuhteisiin ja elämänasenteisiin. Perusturvallisuus muodostuu mielihyvän kokemuksista. Pieni ihminen kokee mielihyvää, kun hänen fyysinen hyvinvointinsa on turvattu ja hellyydenkaipuuseen vastataan. Vanhempien ja lapsen välinen myönteinen vuorovaikutus on tärkeää. Lapsen perustarpeisiin tulee reagoida nopeasti, koska hänellä ei ole vielä kehittynyt kykyä sietää pettymyksiä. Lapsen ollessa nälkäinen hänelle on annettava

nopeasti ruokaa, ja kun vaippa on märkä, se täytyy vaihtaa mahdollisimman pian. Vauva kykenee olemaan erossa vanhemmistaan vain lyhyen ajan (Ivanoff ym. 2006, 51.)

5.7 Fyysisen ympäristön turvallisuus

Uuden perheenjäsenen syntyminen tuo mukanaan muutoksia perheen normaaliin arkeen. Vauva asettaa elinympäristönsä turvallisuudelle aivan uusia vaatimuksia, sillä hän alkaa tutustua maailmaan maistelemalla, kierimällä, konttaamalla ja iän karttuessa kävelemällä ja kiipeilemällä. Jokainen ihminen mieltää oman kodin turvallisimmaksi paikaksi maailmassa. Silti kotona tapahtuu noin puolet kaikista onnettomuuksista. Kaikki lapset kolhivat ja satuttavat itseään, vaikka kuinka yrittäisimme tehdä parhaamme estääksemme sen. Muutamia yksinkertaisia asioita huomioimalla voi kodista kuitenkin tehdä turvallisemman paikan lapsille. (Lindehag 2011, 9.)

Lapsen fyysisen ympäristön tulee olla turvallinen. Lasta ei tule jättää yksin vuoteeseen tai hoitopöydälle, vaan lapsesta tulee tällöin pitää aina kiinni. Lapsen sängyssä ei saa olla irtoavia osia tai unileluja, joista voi irrota pieniä yksityiskohtia. Sängyn pintojen välin tulee olla tarpeeksi kapea, ettei lapsi voi luiskahtaa pintojen välistä lattialle tai jäädä pintojen väliin jumiin. (Lindehag 2011, 9-10.) Imeväisikäinen tutkii suullaan kaikkea, mitä hän löytää käsiinsä, joten myrkylliset huonekasvit ja kukat, pesuaineet, kemikaalit ja lääkkeet pidetään lapsen ulottumattomissa. Lapsen lelujen tulee olla ikäsuositusten mukaisia, eikä niissä saa olla irtoavia osia, jotka voivat aiheuttaa tukehtumisvaaran. Lapsen lähtiessä liikkumaan tulee huomioida erilaiset putoamisvaarat portaista, rappusilta ja avoimista ikkunoista. Keittiössä on hyvä olla tarkkana, kun liedellä on esimerkiksi kiehuva kattila, jotta lapsi ei yllä siihen. Uunissa olisi hyvä olla lapsilukko. Vanhempien täytyy huomioida lapsensa kehitysvaiheet ja tällä tavoin olla askeleen verran lapsta edellä, jotta välttäisiin erilaiset tapaturmat. (Ivanoff ym. 2006, 51- 52.)

Vanhempien tulee myös huomioida lastenhoitotarvikkeiden turvallisuus, kuten rat-
taiden, lastenvaunujen ja hoitopöydän kunto. Lasta on pidettävä silmällä
vieraillessa etenkin lapsettomissa kodeissa, koska niissä ei ole todennäköisesti
huomioitu turvallisuutta siinä määrin kuin omassa kodissa. Lasta tulee ohjata ter-
veeseen varovaisuuteen. (Hakulinen-Viitanen ym. 2012, 79-80.)

Lapsi on suuren päänsä ja heikkojen niskalihasten takia rakenteeltaan erilainen
kuin aikuinen, minkä takia hän tarvitsee erityistä suojaa autossa matkustettaessa.
Lapsen kuljettamisesta autossa on vuonna 2006 säädetty laki, jonka mukaan jo-
kaisella alle 135 cm pitkällä lapsella täytyy olla autossa turvaistuin. Lapsen ikä ja
koko vaikuttavat sopivankokoisen turvaistuimen valintaan. Kaikista varminta on
ostaa turvaistuin uutena, jolloin voi olla varma siitä että, istuin käyttäytyy oikein
mahdollisessa kolaritilanteessa. Turvaistuimen lisäksi lapsen turvallisuuteen
vaikuttaa se, että kuljettaja on levännyt, pitää oikean turvavälin ja noudattaa
nopeusrajoituksia, jotta automatka olisi turvallinen kaikille matkustajille. Auton kul-
jettajan on hyvä etukäteen miettiä, kuinka hän reagoi ajon aikana itkevään lapseen
ja kuinka tämä vaikuttaa ajamiseen. (Lindehag 2011, 49-51.)

Parhainkaan turvaistuin ei suojaa lasta, jos istuinta ei ole kiinnitetty autoon oikealla
tavalla. Turvaistuinta ei tule koskaan sijoittaa autossa sellaiselle istuimelle, joka on
varustettu turvatyynyllä, jota ei pysty saattaa toimimattomaksi. Vaikka turvatyyny
olisikin kytketty toimimattomaksi, on olemassa mahdollisuus, että kolaritilanteessa
sähköjärjestelmän vioittuessa turvatyyny saattaa laueta aiheuttaen lapselle vaka-
van vaaratilanteen. Tämän vuoksi turvatyyny tulisi saattaa toimimattomaksi auton
maahantuoijalla. Turvallisin paikka lapselle autossa on takaistuimen keskipaikalla,
koska silloin lapsi on kauimpana mahdollisista törmäyspisteistä kolaritilanteessa.
Lapsen olisi hyvä olla turvaistuimessa selkä menosuuntaan päin noin neljävu-
otiaaksi, jonka jälkeen lapsen keho jaksaa kannatella päätä paremmin. Vanhempien
tulee tarkistaa aina jokaisen turvaistuimen kiinnitysohjeesta oikeanlainen kiinnitys-
tapa. (Lysmä 2007.)

Lapsen fyysisen ympäristön turvallisuuteen vaikuttaa olennaisesti myös vanhempien päihdekäyttäytyminen. Jokaisen lapsen tulisi saada kasvaa savuttomassa elinympäristössä. Tästä huolimatta yli 20% lapsista altistuu tupakansavulle omassa kodissaan. Passiivinen tupakointi on lapsen terveydelle erityinen riski, sillä tupakan palaessa syntyvä savu on paljon myrkyllisempää verrattuna savuun, jota tupakoija itse hengittää keuhkoihinsa. Vanhempien tupakointi lisää olennaisesti riskiä, että lapsi sairastuu astmaan, allergioihin tai toistuviin tulehdussairauksiin. Lisäksi tupakansavu ärsyttää lapsen silmiä, kurkkua ja hengitysteitä sekä heikentää vastustuskykyä. Äidin tupakointi odotusaikana on hyvin haitallista, sillä se voi aiheuttaa kehitys- ja kasvuhäiriöitä. (Aikuisen vastuu 2013.) Tupakan nikotiini ja myrkyt siirtyvät myös äidinmaidon mukana lapseen. Lapsen altistuminen tupakan haitallisille aineille kasvattaa lapsen riskiä sairastua moniin pitkäaikais-sairauksiin myöhemmin. Tupakoijan on pestävä kätensä ja mielellään vaihdettava paitansa ennen koskemista lapseen. Jos äiti ja isä tupakoivat molemmat, isällä on tärkeä rooli tukea äitiä tupakoinnin lopettamiseen, sillä se vaikuttaa suoraan myös lapsen terveyteen. (Tupakan jälkihöyryt ja vauva 2007.)

5.8 Varhainen vuorovaikutus

Vauvan ja häntä hoitavan ihmisen suhde on läheisempi ja myönteisempi kuin mikään muu ihmissuhde. Vauvalla on valmiudet vuorovaikutukseen heti syntymähetkestä alkaen (Hakulinen-Viitanen ym. 2012, 57). Tutkijoiden mukaan alle yksivuotiaiden lasten varhainen vuorovaikutus on erityisen vaikutuksellista ja tänä aikana vanhempien vuorovaikutuksen tukeminen on tärkeää, jotta vanhempien suhde omaan lapseen muotoutuu sellaiseksi, että lapsi saa riittävän hoidon ja kokee oman olonsa turvalliseksi. (Vilén ym. 2008, 86-87.)

Varhainen vuorovaikutus on lyhyesti sanottuna arjen puuhia lapsen kanssa. Lapsen huoltajat tarjoavat suojan ja kiintymyssuhteen lapselle. Lapsen suoja käsittää lapsen fyysisen hyvinvoinnin, oppimisen auttamisen ja tunteiden kehittämisestä huolehtimisen. Lapsen vuorovaikutuksessa on oleellista ihastella lapsen uusia taitoja ja tukea lasta, kun hän on surullinen. Vastasyntynyt lapsi tarvitsee paljon hellyyttä ja huolenpitoa. Vastasyntyneen ja vanhempien välinen suhde luo perustan lapsen ihmissuhteiden ja minäkuvan kehittymiselle. Varhaisessa vuorovaikutuksessa vaikutus on kahdensuuntaista; lapsi vaikuttaa vanhempaan ja van-

hempilapseen. Vastasyntyneellä lapsella on biologiset, kommunikatiiviset, kognitiiviset, emotionaaliset, toiminnalliset ja sosiaaliset taidot, jotka auttavat ja tukevat lasta etsimään vuorovaikutusta sekä säätelemään omaa käyttäytymistä vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Jatkuva ja toistuva vuorovaikutus kehittää suhteen, joka on myöhemmin perusta kaikille ihmissuhteille. Lapsi suuntautuu vuorovaikutukseen vaistomaisesti elollisen maailman kanssa, jota luonnollisesti ihmisen kasvot ja ääni edustavat. (Ivanoff ym. 2006, 36-37.)

Lapsen tunne-elämän kehitys on sidonnainen siitä, kuinka johdonmukaisesti hänen ympäristönsä vastaa sosiaalisiin ja emotionaalisiin tarpeisiin. Keskeinen ajatus on, että lapsen tarpeet ja kyvyt pystytään sovittamaan yhteen hänen ympäristönsä tarjoamien erilaisten mahdollisuuksien ja rajoitusten kanssa. Kiintymyssuhde koostuu lapsen ja vanhemman välisestä tunnesiteestä, joka alkaa kehittyä jo varhaisten vuorovaikutuskokemusten pohjalta. Vanhempien tulisi vastata lapsen tarpeisiin ja havaita ne herkästi. Lapsen kielellistä, kognitiivista ja sosiaalista kehitystä tukee vanhempien vastavuoroisuus ja herkkyys lapsen viesteihin vastaamisessa. Lapsen kehitykselle on tärkeää olla kasvotusten vuorovaikutuksen aikana. Vanhemman tulee tarjota lapselle turvallisuutta, osoittaa kiintymystä, suojelemaan lasta ja myötäelämään vuorovaikutuksessa. Lapsi tarvitsee vanhempaansa leikkeihin, ohjaamiseen ja opastukseen eri elämän osa-alueilla. Lapselle tulee asettaa myös rajoja, ja häntä kohtaan olisi suotavaa osoittaa paljon rakkautta. (Ivanoff ym. 2006, 36-37.)

Varhainen vuorovaikutus ja siihen liittyvät erilaiset tunnekokemukset ohjaavat aivojen toiminnallista kehitystä ja ne luovat pohjan ihmisen koko myöhemmälle kehitykselle. Varhainen vuorovaikutus, emootiot eli tunnetilat sekä aivojen kehitys ja toiminta muodostavat kokonaisuuden, jossa kaikki osatekijät ohjaavat ja säätelevät toisiaan ja kaikki vaikuttavat yhdessä lapsen psyykkiseen kehitykseen. (Mäntymaa, Luoma, Puura & Tamminen 2003, 459.)

Eriksonin psykososiaalisessa kehitysteoriassa tarkastellaan identiteetin eli yksilöllisyyden elämänmittaista kehitystä. Eriksonin teoria muodostuu ihmisen kehityksen kahdeksasta eri vaiheesta ja näiden vaiheiden kehitystehtävistä. Eri kehitysvaiheissa ihminen kohtaa erilaisia tehtäviä ja kehityshaasteita. Psykososiaalisen kehitysmalli sisältää kahdeksan eri vaihetta, jossa vaiheet on lueteltu lap-

suuden ikävaiheista vanhuuteen. Vaiheet ovat vauvaikä, varhaislapsuus, leikki-ikä, kouluikä, nuoruus, varhainen aikuisuus, keski-ikä ja vanhuus. Työssä avataan ensimmäistä vaihetta eli vauvaiän vaihetta, joka käsittää 0-1-vuotiaan vauvan kehitysvaihetta. Vauvaiän kehitystehtävä on perusluottamus vastaan epäluottamus. Eriksonin mukaan ihmisen ensimmäisen elinvuoden aikana vauvan tulisi saavuttaa luottamus vanhempiinsa ja hoitajiinsa. Vaihtoehtona on, ettei vauva saa tarpeilleen vastinetta hoitajiltaan ja hänelle muodostuu perus-epäluottamus läheisiään ja ympäröivää maailmaa kohtaan. Perusluottamus siis muodostuu siitä, että lapsen kaikki perustarpeet, kuten puhtauden, lämmön ja ra-vinnon tarve, tyydytetään. Lapsi tajuaa ja oppii, että hänen omilla toiveillaan on merkitystä. Lämpö ja läheisyys ovat avainasioita, kun halutaan muodostaa lapselle turvallinen ja eheä perusluottamus. (Dunderfelt 2011, 233-239.)

Eriksonin mukaan lapsena muodostunut perusluottamus tai perusepäluottamus vaikuttavat myös siihen, miten luottamus toisiin ihmisiin myöhemmin muodostuu nuorena ja aikuisena. Teorian mukaan luottamus herättää toivoa pienessä lapsessa. (Karling, Ojanen, Sivén, Vihunen & Vilén 2008, 146.)

6 VIDEON KÄYTTÖ OHJAUSMENETELMÄNÄ

Video on tehokas ja vaikuttava väline esittää asioita. Video vaikuttaa elävän kuvansa ja äänensä avulla suoraan katsojan keskushermostoon, tunteisiin sekä järkeen, joten videon tekeminen on toimiva ratkaisu, jos halutaan opettaa, tiedottaa, markkinoida tai viihdyttää katsojia. Video on varsin joustava väline, sillä sitä on helppo muokata ja levittää eri väyliä pitkin, kuten dvd-levynä tai verkossa. Videolla voi halutessaan tavoittaa helposti tarkkaan rajatun kohderyhmän tai suuren massayleisön. (Aaltonen 2007, 16.)

Videon keinoin pystytään luomaan näyttäviä ja vaikuttavia opetusohjelmia, joita käyttämällä opiskelusta tulee tehokkaampaa ja motivaatio lisääntyy (Keränen, Lamberg & Penttinen 2005, 25). Laadukkaan videon piirteitä ovat havainnollisuus ja sopiva pituus, sillä kuvan ja äänen avulla saadaan kerrottua paljon asioita lyhyessä ajassa. Videon tulee vakuuttaa ja herättää katsojassa mielikuvia. (Keränen, Lamberg & Penttinen 2005, 227.)

Ennen videon tekemistä tulee tekijän miettiä kunnolla videon kohderyhmä, sillä esimerkiksi lapset ovat katsojina täysin erilaisia verrattuna esimerkiksi jonkin tietyn alan asiantuntijoihin. Opetusvideoita suunnitellessa on tärkeää miettiä, millainen videon asema on opetuskokonaisuudessa. Videon asema voi olla sellainen, että video sisältää kaiken opetettavan asian ja asia täytyy sisäistää kerralla, tai video voi toisaalta toimia vain yhtenä osana koko opetuskokonaisuutta. Suunnittelussa täytyy huomioida, katsotaanko videota yksin vai isossa ryhmässä, sekä montako kertaa katsoja tulee videon näkemään. (Aaltonen 2007, 18-19.)

7 VIDEON TOTEUTUS

Opinnäytetyöprosessin alkuvaiheessa tarkoituksena oli pitää Alajärven lastenneuvolassa isille suunnattu ilta, jossa olisi keskustellen käsitelty lapsen turvallisuuteen liittyviä asioita. Idea videon tekemiseen syntyi syksyllä yhdessä opinnäytetyön ohjaajan kanssa. Innostuimme videon tekemisestä, koska tämän avulla saatiin tehtyä tuotos, josta on suuri käytännöllinen hyöty. Aluksi suunnitelmana oli, että kuvaisimme koko videomateriaalin itse alusta lähtien, niin että kaikki kohtaukset lavastettaisiin. Vähän ennen videontekovaihetta huomattiin, että toisella tämän opinnäytetyön tekijöistä löytyi kotitietokoneelta runsaansi videomateriaalia oman lapsensa hoitotilanteista. Videomateriaali oli niin laadukasta ja aitoa, että päätimme käyttää sitä videon pohjana. Ainoastaan lapsen turvallisuuteen autossa liittyvä kohtaus on kuvattu tätä videota varten. Jos olisimme kuvanneet kaikki kohtaukset itse, vain silmällä pitäen tätä opinnäytetyötä, emme olisi saaneet läheskään näin aitoa videomateriaalia aikaiseksi, kuin mitä meillä nyt on.

Videon teemat valittiin kysymällä Alajärven lastenneuvolan terveydenhoitajilta, millaisia aiheita he toivoisivat videolla käsiteltävän. Osa teemoista valittiin tekijöiden ja opinnäytetyön ohjaajan kanssa. Teemoissa haluttiin käsiteltävän aivan normaaleja ja jokapäiväisiä tilanteita turvallisuuteen liittyen. Videolla ei käsitellä mitään ääritilanteita, vaan videosta haluttiin tehdä positiivinen ja rohkaiseva tuotos.

Videon käsikirjoitus tehtiin silmällä pitäen jo valmiina olevaa videomateriaalia. Käsikirjoituksessa olevat asiat on kaikki otettu työssämme käytetystä kirjallisuudesta. Toinen työn tekijä leikkasi videomateriaalin Applen iMovie -ohjelmalla sopivan mittaisiksi kohtauksiksi ja lisäsi kohtausten välissä olevat siirtymät ja tekstit. Videon äänet äänitettiin toisen tekijän muusikkokaverin toimesta hänen omassa kotistudiossaan. Videon musiikki tuotettiin kaikki toisen tekijän ja muusikkokaverin toimesta.

Videosta tuli varsin onnistunut ja eheä kokonaisuus. Video etenee luontevasti aiheesta toiseen, se on puhutteleva ja tunteita herättävä. Puhujan rauhallinen ääni ja taustalla oleva musiikki johdattelee katsojaa läpi tärkeiden turvallisuuteen liittyvien aiheiden. Toivomme, että videosta olisi hyötyä ohjausmateriaalina lastenneuvolassa.

8 POHDINTA

8.1 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tavoitteena on antaa synnyttäneiden perheiden isille tietoa ja havainnollistaa opetusvideon avulla lapsen hoitoa, vuorovaikutusta ja erilaisia lapseen liittyviä turvallisuusseikkoja isän näkökulmasta. Työ toteutettiin Alajärven lastenneuvolan käyttöön. Opinnäytetyö keskittyy isän ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen, läsnäoloon ja turvallisuuteen ja tuo esille niiden tärkeyden lapselle. Isän rooli lapsen elämässä on erittäin ainutlaatuinen ja merkityksellinen.

Olisi hyvä, että lastenneuvolassa kiinnitettäisiin enemmän huomiota isiin ja annettaisiin heille omaa ohjausta ja tukea jo puolison raskausvaiheessa. Nykyaikana on neuvoloissa pyritty siihen, että isät huomioidaan ja otetaan mukaan jo äidin raskausajan käynteihin, mutta käytännössä ihannelanteeseen on vielä matkaa. Terveystenhoitajien tulisi ottaa asia työn alle ja tehdä neuvolatyöstä laajempi kokonaisuus, joka käsittää myös isän kokonaisvaltaisen huomioimisen.

Opinnäytetyöprosessi ja sen tekeminen on ollut haastavaa ja todella mielenkiintoista. Työn tekeminen on ollut mielenkiintoista, koska tämän tyyppistä työtä ei ole tehty aiemmin koulussamme, ja muutenkin isyysteemaa on käsitelty opinnäytetöissä vain vähän. Haastavaa työssä oli videon suunnittelu ja sen toteuttaminen kokonaisuudessaan. Tämän opinnäytetyön tekeminen toiselle tekijälle isänä oli innostavaa ja tietämystä edistävää. Oli mielenkiintoista lukea alan materiaalia sekä oppia paljon uutta tietoa koskien isän ja lapsen välistä suhdetta ja sen erilaisista vaikutuksista lapseen.

Työ on varmasti tarpeellinen neuvolalle ja sitä toivon mukaan tullaan käyttämään isien ohjaukseen. Työ antoi tekijöille paljon laadukasta tietoa ja syvällisen perehtymisen lapsen ja isän suhteeseen sekä lisäsi ammattitaitoa koskien 0-1-vuotiaan lapsen hoitoa. Toiselle tämän työn tekijälle työ opetti asioita tulevaisuutta ajatellen ja toiselle tekijälle, isälle, työ toi uusia näkökulmia lapsen kanssa elämiseen.

8.2 Työn eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyö on tehty hyviä ammattieettisiä periaatteita noudattaen. Opinnäytetyön luotettavuus perustuu käyttämiimme lähteisiin. Käytimme opinnäytetyössämme vain ajantasaista, laadukasta ja tutkittua tietoa. Työn tuotoksena olevalla opetusvideolla käytettiin ihmisiä, jotka ovat toisen tekijän perheenjäseniä. Työssä on huomioitu kuvien ja videoiden julkaisulupa ja eettinen näkökulma koskien kuvia ja videoita, joissa esiintyy alastomuutta. Videolla esiintyvä taustamusiikki on tuotettu itse, joten työssä ei tarvinnut huomioida tekijänoikeusasioita. Tässä opinnäytetyössä käytetään perhemuotoa, johon kuuluu äiti, isä ja lapset. Opinnäytetyössä ei huomioida muita perhemuotoja, kuten saateenkaariperheitä, sillä tästä opinnäytetyöstä olisi tullut liian laaja ja monimutkainen.

LÄHTEET

- Aaltonen, J. 2007. Audiovisuaalisen käsikirjoituksen tekijän opas. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden seura.
- Aikuisen vastuu. 28.2.2013.[Verkkosivusto]. Hengitysliitto Heli ry. [Viitattu 14.4.2013]. Saatavana: http://www.stumppi.fi/portal/stumppi/harkitsijalle/aikuisen_vastuu/
- Aalto, I. & Kolehmainen, J. 2004. Isäkirja. Tampere: Vastapaino.
- Dunderfelt, T. 2011. Elämäkaaripsykologia. 4. Painos. Helsinki: WSOYpro.
- Hakulinen-Viitanen, T., Lammi-Taskula, J., Ritvanen, A., Sarlio-Lähteenkorva, S., Pelkonen, M. & Rantamäki, R. 2012. Meille tulee vauva - Opas vauvan odotukseen ja hoitoon. [Verkkajulkaisu]. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. [Viitattu 7.4.2013]. Saatavana: <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/91b28f35-747e-43ac-9c11-e673c850cf79>
- Hastrup, A. 2013. Varhaista vuorovaikutusta tukeva VAVU- työmenetelmä. [Verkkosivu]. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 21.4.2013]. Saatavana: http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/menetelmat/vavu
- Hastrup, A. & Puura, K. Raskaudenaikainen vanhemman ja syntyvän lapsen vuorovaikutusta tukeva haastattelu. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 21.4.2013]. Saatavana: <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/954262fa-c3f7-40ac-8f25-fb664d73baa3>
- Huttunen, J. 2011. Isänä olemisen uudet suunnat. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Ivanoff, P., Risku, A., Kitinoja, H., Vuori, A. & Palo, R. 2006. Hoidatko minua? - Lapsen, nuoren ja perheen hoitotyö. Helsinki: WSOY
- Karling, M., Ojanen, T., Sivén, T., Vihunen, R. & Vilén, M. 2008. Lapsen aika. 11. Uudistettu painos. Helsinki: WSOY.
- Keränen, V., Lamberg, N. & Penttinen, J. 2005. Digitaalinen media. Jyväskylä: Docendo.
- Lamb, M. 2010. The Role of the Father in Child Development. New York: John Wiley & Sons.
- Lindehag, L. 2011. Lapsiturvallisuuskirja. Sweden: Schildts & Söderströms.

- Lysmä, M. 2007. Vaaratilanteita turvaistuimessa. [Verkkosivu]. Autoliitto. [Viitattu 15.4.2013]. Saatavana: http://www.autoliitto.fi/tietopankki/testi-ja-tutkimustuloksia/turvaistuintestit/vaaratilanteita_turvaistuimessa/#anchor-2440789
- Markkula, J. & Öörni, E. 2009. Turvallinen elämä lapsille ja nuorille - kansallinen lasten ja nuorten tapaturmien ehkäisyn ohjelma. Helsinki: Yliopistopaino.
- Mesiäislehto-Soukka, H. 2005. Perheenisäys isien kokemana - Fenomenologinen tutkimus. Oulun yliopisto. Lääketieteellinen tiedekunta.
- Mesiäislehto-Soukka, H. 2011. Isien itsetietoisuuden lisääminen - Haaste äitiysneuvoloille. [Verkojulkaisu]. ePooki. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. [Viitattu 25.4.2013]. Saatavana: www.oamk.fi/utills/opendoc_html.php?doc=tyokalut/julkaisut/25/oamk_tkjulkaisu_25.pdf
- Mäntymaa, M., Luoma, I., Puura, K. & Tamminen, T. 2008. Tunteet, varhainen vuorovaikutus ja aivojen toiminnallinen kehitys. Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim 119(6): 459-465.
- Puura, K. Ei päiväystä. Lapsen normaali psyykinen kasvu ja kehitys. [Verkkosivu]. Kandidaattikustannus Oy. [Viitattu 14.4.2013]. Saatavana: http://therapiafennica.fi/wiki/index.php?title=Lapsen_normaali_psyykinen_kasvu_ja_kehitys
- Sinkkonen, J. & Kalland, M. 2011. Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. 1. Painos. Helsinki: WSOYpro.
- Tupakan jälkihöyryt ja vauva. 7.11.2007. [Verkkosivusto]. Hengitysliitto Heli ry. [viitattu 22.4.2013]. Saatavana: http://www.stumppi.fi/portal/stumppi/kysy_lopettamisesta/?vastausarkisto&question_id=32&search=true
- Vilén, M., Vihunen, R., Vartiainen, J., Sivén, T., Neuvonen, S. & Kurvinen, A. 2008. Lapsuus - erityinen elämänvaihe. 3. Painos. Helsinki: WSOY

LIITTEET

LIITE 1 Videon käsikirjoitus

DVD:n alussa on päävalikko, jossa näytön yläreunassa on teksti ”Opinnäytetyö: Hannu Rintamäki & Pete Vesterlund”. Näytön alalaidassa painike, jossa teksti ”isä 0-1- vuotiaan lapsen turvallisuuden takaajana”, jota painamalla katsoja pääsee seuraavaan valikkoon, josta voi valita ”toista elokuva” tai ”kohtauksen valinta”-vaihtoehtoon. Päävalikossa taustalla soi rauhallinen pianomusiikki.

Video alkaa otsikkodialla, jossa teksti ”isä 0-1- vuotiaan lapsen turvallisuuden takaajana. Diassa on vaaleanvihreä teksti keltaisella pohjalla. Tämän jälkeen tulee toinen otsikkodia, jossa lueteltu opinnäytetyön tekijät, Seinäjoen ammattikorkeakoulu, sekä opinnäytetyön ohjaajan nimi.

Otsikkodia: teema 1, vavu-haastattelu. Taustalla valokuva isästä ja lapsesta.

Dia 1, vavu-haastattelu. **Kertoja:** Vavu-haastattelu tarkoittaa lapsen syntymää seuraavaa vuorovaikutusta tukevaa haastattelua.

Vavu-haastattelun tarkoitus on tukea varhaista vuorovaikutusta ja sen tehtävänä on auttaa tunnistamaan ja ottamaan puheeksi raskauteen, synnytykseen ja vauvaan liittyviä ajatuksia, huolia ja mahdollisia ongelmia sekä vaikeuksia.

Haastattelu kartoittaa perheen voimavaroja, tuen tarvetta ja auttaa erilaisten ratkaisujen etsimisessä

Dia 2, haastattelun sisältö. **Kertoja:** keskustelussa käydään läpi seuraavat aihepiirit: synnytys, psyykinen terveys, perheen suhtautuminen ja sen antama tuki, vanhempien lasta koskevat huolenaiheet.

Dia 3, haastattelun sisältö. **Kertoja:** vanhempien näkemys lapsestaan, äidin ja vauvan vuorovaikutus, isän / toisen vanhemman ja vauvan vuorovaikutus.

Dia 4, haastattelun sisältö. **Kertoja:** vanhempien voimavarat vastata vauvan tarpeisiin, perheen taloudellinen tilanne ja ympäristö sekä elämäntapahtumat.

Otsikkodia: Teema 2, ensihetket lapsen kanssa. Taustalla kuva vauvan jaloista ja isän kädestä. Musiikkina iloinen kitaramusiikki. **Kertoja:** ensihetket lapsen kanssa.

Kertoja: Lapsen syntymä on vanhemmille yksi elämän ainutlaatuisimmista kohokohdista, joka huipentuu siihen, että uusi ihminen syntyy maailmaan. *(kuva sairaalasta, vastasyntynyt lapsi on äitinsä rinnalla).*

Kertoja: Lapsen syntymä on suuri asia ja se vaikuttaa kaikkien perheenjäsenten elämään. *(Kuva samasta tilanteesta, toinen kuvakulma).*

Kertoja: Kun isä on ollut synnytyksessä mukana, lapsi tuntuu paljon läheisemmältä ja omalta. *(Kuva samasta tilanteesta, kuvakulma sama kuin alussa).*

Kertoja: Synnytyksen jälkeen isällä on mahdollisuus kylvettää ja hoitaa lastaan ensimmäisenä. *(Kuvassa isä kylvettämässä lastaan ensimmäistä kertaa sairaalassa).*

Kertoja: Miehet kuvaavat lapsen syntymähetkeä yhdeksi elämänsä hienoimmaksi hetkeksi. *(Kuvassa isä pitää lastaan sylissä, kuva liikkuu ylhäältä alaspäin hitaasti).*

Kertoja: Vastasyntynyt vauva on riippuvainen toisen ihmisen hoidosta. Kun vanhempi tuntee itsensä tarpeelliseksi vauvaa hoitaessaan, alkaa hän näkemään elämänsä ja maailman aivan uudella tavalla. *(Kuvassa vauva istumassa vaaleanpunaisessa sitterissä.)*

Otsikkodia: Teema 3, ravitseminen. *(Taustalla kuva lapsesta, joka itse syö lusikalla lautaselta pöydän ääressä).* Taustalla rauhallinen hammond-musiikki, jossa ajoittain soittorasiatyylisiä säveliä. **Kertoja:** ravitseminen.

Kertoja: Äidinmaito on vauvan paras ja ensisijainen ravinnonlähde. Vuorovaikutus ruokailun aikana on tärkeää, sillä se lisää lapsen turvallisuuden ja mielihyvän tunnetta. Isä voi tukea äidin imetystä olemalla rauhallinen, hellimällä äitiä ja vauvaa ja usealla muulla tavalla, jotka rentouttavat äitiä ja antaa uskoa imetykseen. Mitä enemmän isä tietää imetyksestä, vaikuttaa se suoraan siihen, miten myönteisesti hän imetykseen suhtautuu. Isän asenne imetystä kohtaan tukee äitiä imetyksen aloittamisessa ja sen jatkamisessa. *(Kuvassa äiti imettämässä lastaan).*

Kuvanvaihdos valokuva-albumi-siirroksella. *(Kuvassa lapsi istuu isän sylissä, isä syöttää lapselle lusikalla pilltiä).*

Kertoja: Lasta tulee syöttää aina, kun hänellä on nälkä, sillä pienellä lapsella ei ole selvää ruokailurytmiä. 4-6 kuukauden iästä lähtien lasta voidaan aloittaa totuttelemaan lisäruokiin. Vauvanhoito antaa vanhemmille paljon mielihyvää ja vanhemmat löytävät itsestään uusia piirteitä, joiden olemassaolosta he eivät aikaisemmin tiedneetkään.

Kuvanvaihdos valokuva-albumi- siirroksella. *(Kuvassa lapsi istuu lattialla noja-tuolissa, isä syöttää lasta lusikalla).*

Kertoja: Vauvan syöttöhetken tulisi olla rauhallinen ja turvallinen sekä lapsen ruokailuasennon tulee olla rento. Lapset joilla on isä, joka osallistuu lastenhoitoon, omaavat paremmat kognitiiviset taidot, ovat empaattisempia, heillä on vähemmän sukupuoliin liittyviä stereotypioita ja heillä on enemmän itsesäätelyn taitoja. Siinä vaiheessa kun lapsi alkaa harjoittelemaan syömistä itse, vanhempien tulisi seurata lapsen ruokailua ja hienontaa ruoka turvalliseksi annoksiksi välttääkseen tukehtumisvaaran.

Kuvanvaihdos valokuva-albumi- siirroksella. *(Kuvassa lapsi istuu pöydän äärellä, syö itse lusikalla lautaselta).*

Kertoja: Kun lapsi oppii uuden taidon, on hyvä että isä ihastelee ja kehuu lasta, sillä se tukee lasta uusissa kehitysvaiheissa.

Otsikkodia: Teema 4, puhtaudesta huolehtiminen. *(Kuvassa lapsi, jolla on hämmentynyt ilme).* Taustalla rauhallinen pianomusiikki. **Kertoja:** puhtaudesta huolehtiminen.

Kertoja: Vanhempien tulee vaihtaa vauvan vaippa riittävän usein ja aina tarvittaessa. Lasta ei tule koskaan jättää yksin hoitopöydälle, vaan lapsesta tulee pitää koko ajan kiinni. *(Kuvassa isä lapselle vaippaa hoitopöydällä).*

Kuvanvaihdos valokuva-albumi- siirroksella. *(Kuvassa isä pesee lapsen taka-puolta).*

Kertoja: Kumpikin vanhempi hoitaa lasta omalla ainutlaatuisella tavallaan, eikä äidin tarvitse olla opettaja lapsen ja isän välissä.

Kuvanvaihdos valokuva-albumi- siirroksella. *(Kuvassa isä kylvettää lasta).*

Kertoja: Lasta kylvetettäessä on rauhallisuus ja varmat otteet tärkeitä. Oikeanlaiset kylvetysotteet tulee hallita, jotta vauva kokee olonsa mahdollisimman turvaliseksi. Kaikenlaisia äkkinäisiä liikkeitä on vältettävä, sillä lapsi saattaa pelästyä niitä. Lapsen käsittelyssä tulee huomioida kehon hentous, pään iso koko ja heikot niskalihakset, joten lasta ei saa koskaan ravistella tai käsitellä huolimattomasti. Alle puolivuotiaasta lasta ei tule viedä saunaan, sillä hänen kehonsa ei kykene vielä säätelemään lämpötilaa hikoilemalla.

Otsikkodia: Teema 5, lapsen turvallinen ympäristö. *(Kuva lapsen iloisista kasvoista).* Taustalla jännittävä hammond- ja kitaramusiikki.

Kertoja: Vauva asettaa elinympäristönsä turvallisuudelle aivan uusia vaatimuksia, sillä hän alkaa tutustua maailmaan maistelemalla, kierimällä, konttaamalla ja iän karttuessa kävelemällä ja kiipeilemällä. *(Kuva lapsesta sängyssä).*

Kuvanvaihdos valokuva-albumi- siirroksella. *(Kuvassa lapsi lukee kirjaa isän sylissä).*

Kertoja: Kaikki lapset kolhivat ja satuttavat itseään, vaikka kuinka yrittäisimme tehdä parhaamme estääksemme sen.

Kuvanvaihdos valokuva-albumi- siirroksella. *(Kuvassa huonekasveja).* **Kertoja:** Muutamia yksinkertaisia asioita huomioimalla voi kodista kuitenkin tehdä turvallisemman paikan lapsille.

Kuvanvaihdos valokuva-albumi- siirroksella. *(Kuvassa pesuainepulloja).*

Kertoja: Imeväisikäinen tutkii suullaan kaikkea, mitä hän löytää käsiinsä, joten myrkylliset huonekasvit ja kukat, pesuaineet, kemikaalit ja lääkkeet pidetään lapsen ulottumattomissa.

Kuvanvaihdos valokuva-albumi- siirroksella. *(Kuvassa pistorasia, jossa suojat)*

Kertoja: Pistorasioissa olisi hyvä olla suojat, jolloin lapsi ei pysty työntämään esimerkiksi lelua pistorasiaan.

Kuvanvaihdos valokuva-albumi- siirroksella. *(Kuvassa lapsi kurkottamassa ylhäällä olevaan avoinaiseen veitsilaatikkoon).*

Kertoja: Keittiön terävät esineet tulisi olla niin ylhäällä, ettei lapsi pääsisi käsiksi niihin.

Kuvanvaihdos valokuva-albumi- siirroksella. *(Kuvassa kattila, joka on liedellä).*

Kertoja: Kiehuva kattila tulisi olla liedellä niin kaukana, ettei lapsi yletä siihen. Myös uuninluukussa olisi hyvä olla lapsilukko.

Otsikkodia: Teema 6, lapsi autossa. *(Kuvassa lapsi istumassa turvaistuimessa).*

Kertoja: lapsi autossa. Taustalla rock´n roll-tyylinen hammond- ja kitaramusiikki.

Kertoja: Lasta tulee lain mukaan kuljettaa autossa asianmukaisessa turvaistuimessa, jonka tulee olla hyväkuntoinen ja mielellään uusi, jotta se antaisi onnettomuudessa lapselle parhaan mahdollisen suojan. Istuin tulee asentaa oikein ja turvallisin paikka sille on takaistuvin. Tarkista aina oman turvaistuimesi oikeanlainen kiinnitystapa ohjekirjasta. *(Kuvassa isä laittaa lapsen turvaistuimeen auton takapenkillä).*

Kertoja: Turvaistuinta ei tule koskaan asentaa isuinpaikalle, joka on varustettu turvatyynyillä. *(Kuvassa tarra auton turvatyynyjärjestelmästä).*

Kertoja: Autolla liikuttaessa on tärkeää huomioida kuljettajan turvallinen ajotyyli- ja nopeus. Autonkuljettajan tulisi huomioida ja miettiä etukäteen toimintatapoja tilanteeseen, miten reagoida ajaessa itkevään lapseen vaarantamatta omaa ajoturvallisuuttaan. Molempien vanhempien ollessa autossa olisi hyvä, että heistä toinen matkustaisi takaistuimella lapsen vieressä. *(Kuvassa nukkuva lapsi turvaistuimessa).*

Otsikkodia: Teema 7, Vuorovaikutus lapsen kanssa: *(Kuvassa naurava lapsi).*

Kertoja: Vuorovaikutus lapsen kanssa. Taustalla rauhallinen kosketinsoittimella soitettu tunnelmamusiikki.

Kertoja: Äidin ja isän tavat leikkiä ja olla lasten kanssa ovat erilaisia ja kummatkin ovat ainutlaatuisuudellaan merkittäviä lapsen kehitykselle. Lapsen kehitykselle on tärkeää olla kasvatusten vuorovaikutuksen aikana. *(Kuvassa isän ja lapsen vuorovaikutusta).* Kun lapsi kokee, että hän saa rakkautta ja huolenpitoa vanhemmiltaan, antaa tämä valmiuksia hänelle oppia kuuntelemaan ja välittämään myös toisista ihmisistä. *(Kuvassa isä nostaa lapsen harteilleen).*

Kuvanvaihdos valokuva-albumi- siirroksella. *(Kuvassa lapsi makaa lattialla, lelukaaren alla).*

Kertoja: Vanhempien tulisi iloita lapsensa uusista taidoista ja mielenkiinnon kohteista, sillä se on tärkeää lapsen kehityksen kannalta. Vanhemman läheisyys ja hänen osoittama kiinnostus lasta ja hänen hyvinvointia kohtaan ovat merkittäviä asioita.

Kuvanvaihdos valokuva-albumi- siirroksella. *(Kuva surumielisestä lapsesta isän olkapäällä).*

Kertoja: Vanhempien tulisi vuorotella vauvan hoidossa, jolloin toinen vanhemmista saa lepo hetken vauvan ollessa todella itkuinen. Vaikka vauva olisi erittäin itkuinen, niin vauvaan ei saa ikinä purkaa kiukkua. Hoitajan hermostuessa itkuun, tulee hänen vetäytyä tilanteesta hetkeksi omaan rauhaan. Riittävän tyynenä ja lujana pysyvä isä on suoja ja turva elämän kauhuja ja vaaroja vastaan.

Otsikkodia: Teema 8, uni ja lepo. *(Kuvassa nukkuva lapsi).* **Kertoja:** uni ja lepo. Taustalla sama rauhallinen musiikki, kuin edellisessä teemassa, mutta tässä lisäksi unettavia soittorasiasäveliä.

Kertoja: Lapsen sängyssä ei saa olla irtoavia osia tai unileluja, joista voi irrota pieniä yksityiskohtia. *(Kuvassa lapsi makaamassa sängyssä silmät auki).*

Kuvanvaihdos valokuva-albumi- siirroksella. *(Kuvassa lapsi nukkumassa sängyssä).*

Kertoja: Lapselle on tärkeää, että hänellä olisi oma unilelu tai -riepu. Lapsi pitää nukkumaanmennessä tutuista rutiineista ja ne luovat hänelle turvallisuuden tunteen.

Lopputekstit. Nimet videossa esiintyneistä henkilöistä, videon tekoon osallistuneista henkilöistä, Seinäjoen ammattikorkeakoulusta, opinnäytetyön ohjaajasta, sekä vavu-haastattelussa käytetyn materiaalin lähdeviite. Pinkit lopputekstit etenevät rauhallisesti keltaisella taustalla. Taustalla soi riemukas hammond- ja kitaramusiiikki.

LIITE 2 DVD- kotelon kannet

